

Міністерство розвитку
громад та територій України

РЕФОРМА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ТА ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ВЛАДИ

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ

Міністерство розвитку
громад та територій України

РЕФОРМА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ТА ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ВЛАДИ

Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні

Схвалена розпорядженням КМУ від 01.04.2014 № 333-р

МЕТА:

Формування ефективного місцевого самоврядування та оптимальної системи територіальної організації влади для створення і підтримки повноцінного життєвого середовища для громадян, надання високоякісних та доступних публічних послуг, становлення інститутів прямого народовладдя, задоволення інтересів громадян в усіх сферах життєдіяльності на відповідній території, узгодження інтересів держави та територіальних громад

ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ РЕФОРМИ НА 2020 – 2023 РОКИ

I-й етап

2020 – 2021 р.р. – в рамках чинної Конституції

II-й етап

2021 – 2023 р.р. – після внесення змін до Конституції

I. УДОСКОНАЛЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОГО УСТРОЮ

- 1 **ВИЗНАЧЕННЯ (ЗАТВЕРДЖЕННЯ) АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОГО УСТРОЮ**
  - ГРОМАД
  - РАЙОНІВ
- 2 **ВИЗНАЧЕННЯ ПОРЯДКУ ВИРІШЕННЯ ПИТАНЬ АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОГО УСТРОЮ УКРАЇНИ**

II. ФОРМУВАННЯ НА НОВІЙ ТЕРИТОРІАЛЬНІЙ ОСНОВІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ТА ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ

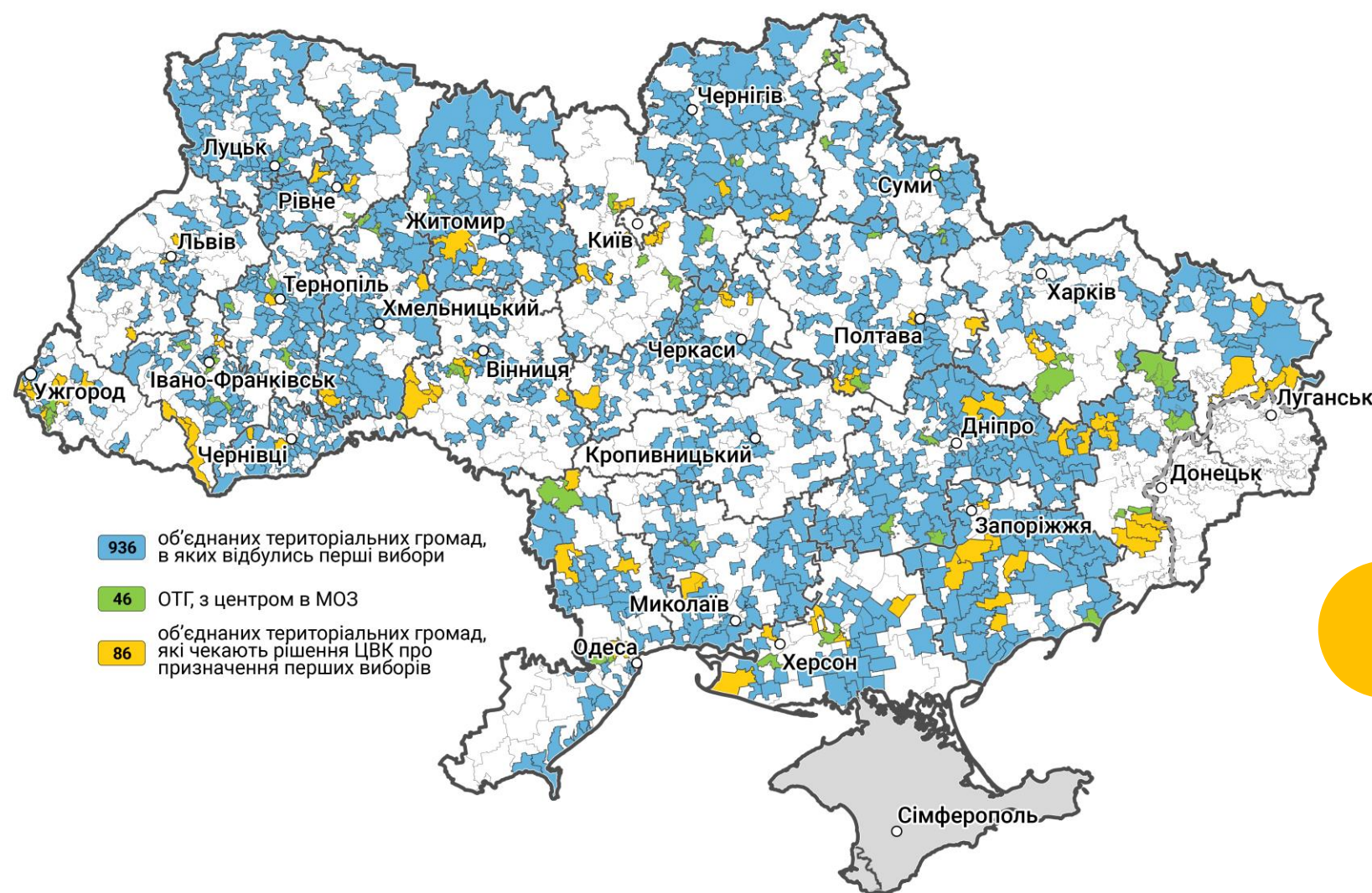
- 3 **РОЗПОДІЛ ПОВНОВАЖЕНЬ МІЖ ОРГАНАМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ТА ОРГАНАМИ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ**
- 4 **ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНАННЯ ОРГАНАМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ВЛАСНИХ ТА ДЕЛЕГОВАНИХ ПОВНОВАЖЕНЬ**
- 5 **ПЕРЕФОРМАТУВАННЯ а) МІСЦЕВИХ ДЕРЖАВНИХ АДМІНІСТРАЦІЙ, б) ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ОРГАНІВ ЦОВВ У ВІДПОВІДНОСТІ ДО НОВОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ**
- 6 **РОЗВИТОК ФОРМ МІЖМУНІЦИПАЛЬНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА, ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМІВ ТА ІНСТРУМЕНТІВ ДЛЯ СТВОРЕННЯ ТА ДІЯЛЬНОСТІ МІСЬКИХ АГЛОМЕРАЦІЙ**
- 7 **РОЗВИТОК ФОРМ МІСЦЕВОЇ ДЕМОКРАТІЇ**

АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ УСТРІЙ БАЗОВОГО РІВНЯ

ДОБРОВІЛЬНЕ ОБ'ЄДНАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Основні мінімальні параметри громади за
Методикою:

- нерозривність території
- наявність дітей:
250 шкільного віку
100 - дошкільного

Всього утворено **982** громади, із яких:
936 ОТГ, в яких відбулися перші вибори
46 – ОТГ, з центром в містах обласного значення

Щодо проблемних ОТГ:
122 ОТГ увійшли до складу інших проектних громад, із них
90 ОТГ не відповідає Методиці

* Перспективний план громад АР Крим буде прийнято після деокупації

НОВА СИСТЕМА АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОГО УСТРОЮ БАЗОВОГО РІВНЯ

11250

територіальних громад

БУЛО

12 червня прийнято 24 розпорядження КМУ
щодо визначення адміністративних центрів
та затвердження територій громад

Основа для проведення чергових місцевих виборів в
територіальних громадах у 2020 році

14700

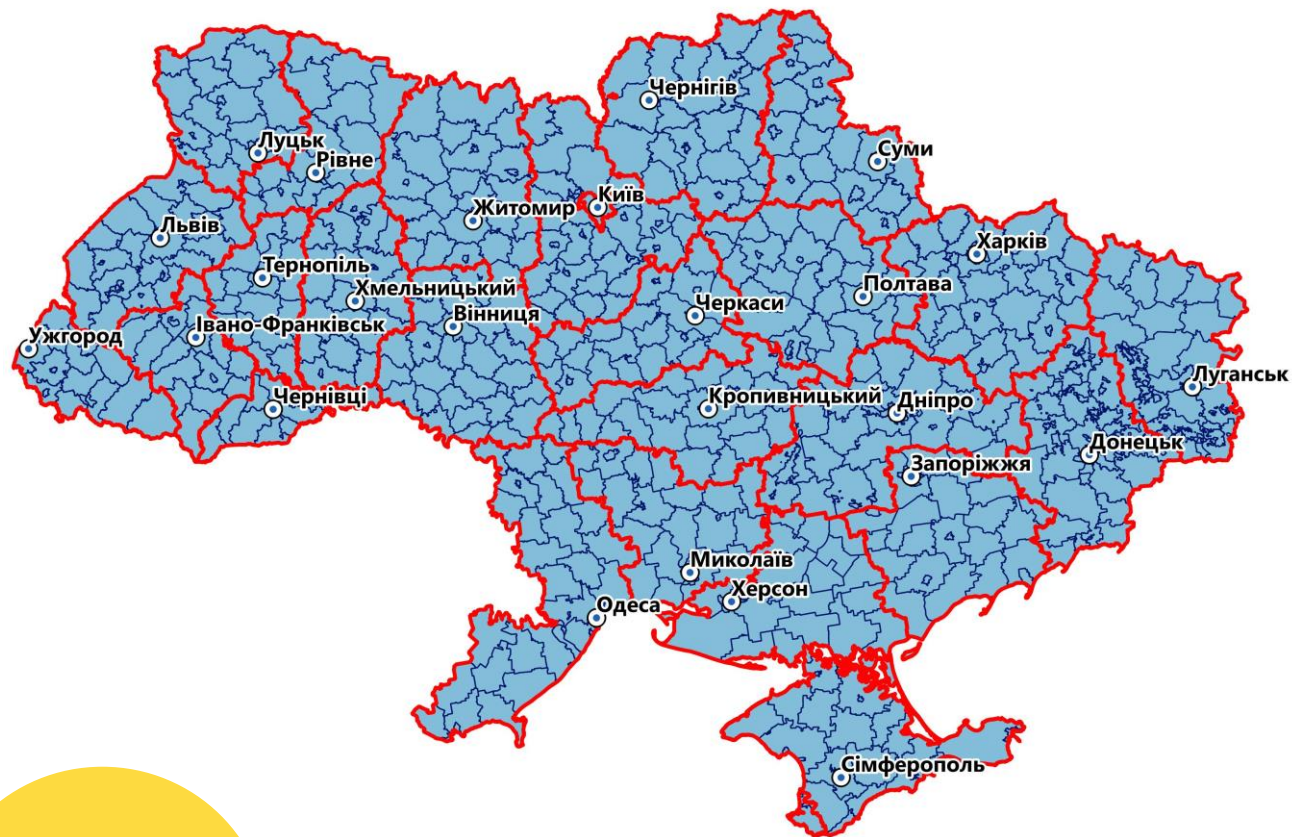
територіальних громад

СТАЛО

НОВА СИСТЕМА АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОГО УСТРОЮ СУБРЕГІОНАЛЬНОГО (РАЙОННОГО) РІВНЯ

490 районів

від 6 тис. до 180 тис жителів

БУЛО

Прийняття ВРУ проекту постанови
реєстр №3650 про утворення та
ліквідацію районів

129 районів

від 150 тис. жителів. Стандарт ЄС NUTS 3

БУДЕ

ЗАКОНОПРОЕКТ

(реєстр № 3651)

«щодо впорядкування окремих питань діяльності та організації органів державної влади, органів місцевого самоврядування у зв'язку із утворенням (ліквідацією) районів»

закон врегулює порядок:

утворення та ліквідації
районів Верховною
Радою України

встановлення і
зміни меж
районів

реорганізації органів
місцевого
самоврядування та
місцевих органів
виконавчої влади (РДА)
у зв'язку із утворенням
та ліквідацією районів

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН РЕФОРМИ

Узгоджено з Комітетом з питань організації державної влади, місцевого самоврядування,
регіонального розвитку та містобудування Верховної Ради України

Набрання чинності
Законом **щодо
визначення
територій
територіальних
громад та їх
адміністративних
центрів (№2653)**

II квартал
травень 2020

Прийняття урядових
актів **щодо
адміністративно-
територіального
устрою базового рівня
(громад)**

II квартал
травень-
червень 2020

Затвердження
оновлених
**перспективних
планів громад**

III квартал
липень 2020

Прийняття
Постанови ВРУ
**щодо утворення та
ліквідації районів**

Прийняття Закону
щодо **впорядкування
діяльності органів
державної влади та
ОМС** у зв'язку із
утворенням
(ліквідацією) районів

III квартал
вересень 2020

IV квартал
жовтень
2020

ВИБОРИ

IV квартал
листопад 2020

Прийняття нової
редакції Закону
**«Про місцеве
самоврядування»**

Прийняття змін до
**Бюджетного та
Податкового
кодексів України**
щодо
міжбюджетних
відноси, податків

IV квартал
листопад 2020

Прийняття нової
редакції Закону
**«Про місцеві
державні
адміністрації»**

Прийняття Закону
**про порядок
вирішення
питань
адміністративно-
територіального
устрою**

IV квартал
грудень 2020

Прийняття
КМУ
підзаконних
НПА,
**спрямованих
на виконання
законів**

Міністерство розвитку
громад та територій України

ПОВНОВАЖЕННЯ

ПОВНОВАЖЕННЯ

Закріплюються принципи та умови передачі повноважень від держави ОМС

- передачі виключно на підставі закону
- соціально-економічної обґрунтованості надання повноважень ОМС
- матеріально-фінансової забезпеченості делегованих повноважень

Гарантії для ОМС

- ОМС не виконує делеговане повноваження, яким його наділено з порушенням принципів та умов

- Забороняється:**

наділення ОМС повноваженнями посеред поточного бюджетного періоду,
зміна рішень про зміст та обсяги повноваження частіше ніж раз на 3 роки

ПОВНОВАЖЕННЯ

ОМС базового рівня отримують широку власну компетенцію

- вирішення будь-яких питань місцевого значення, не вилучених зі сфер компетенції місцевого самоврядування, та повноваженнями на вирішення яких не наділені відповідно до закону інші органи виконавчої влади або органи місцевого самоврядування іншого рівня
- визначаються сфери компетенцій, які за означенням властиві саме місцевому самоврядуванню базового рівня
- ОМС одного рівня отримують однакові повноваження з урахуванням змін адміністративно-територіального устрою

Повноваження районних та обласних рад розмежовуються

Делеговані повноваження передбачаються не у законі про місцеве самоврядування, а у галузевих законах

Міністерство розвитку
громад та територій України

Система організації влади на базовому рівні

Сільські, селищні, міські ради та їх виконавчі органи

Вирішення питань у сферах*:

- 1) управління та розпорядження майном територіальних громад;
- 2) будівництва, утримання та розвитку інфраструктури на місцевому рівні;
- 3) забезпечення житлово-комунальних послуг та благоустрою територій територіальних громад;
- 4) містобудування та архітектури на місцевому рівні;
- 5) підтримки освіти;
- 6) підтримки охорони здоров'я;
- 7) фізичної культури та спорту на місцевому рівні;
- 8) культури та мистецтва на місцевому рівні;
- 9) молодіжної політики на місцевому рівні;
- 10) сприяння соціальному захисту населення;
- 11) цивільного захисту;
- 12) охорони навколишнього природного середовища;
- 13) регулювання земельних, водних, гірничих, лісових відносин на місцевому рівні

1470

територіальних громад

*Робочі назви. Сфери компетенції ОМС, точне формулювання їхніх власних та делегованих повноважень уточняється шляхом проведення консультацій з профільними ЦОВВ

Територіальні органи ЦОВВ можуть утворювати свої підрозділи для забезпечення реалізації державної політики на відповідній території

Міністерство розвитку
громад та територій України

Формування ОМС на районному рівні

Районні ради (утворюються згідно чинної Конституції)

Власні повноваження:

- 1) організація діяльності районної ради
- 2) управління майном спільної власності територіальних громад району. Розмежування майна між ТГ
- 3) Місцеві програми та заходи

Делеговані повноваження

(визначаються секторальними законами*):

- утримання районних рад
- будівництво, ремонт та утримання доріг (трансферти)
- захист населення від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру (трансферти)

129 районів

Міністерство розвитку
громад та територій України

Система організації влади на обласному рівні

Формування ОМС на обласному рівні

24

області

* Формування обсягу відповідних повноважень ще проходять узгодження з профільними ЦОВВ

Власні повноваження:

- 1) організація діяльності обласної ради, управління майном спільної власності територіальних громад області, затвердження програм соціально-економічного та культурного розвитку області, цільових програм у секторальних напрямках на регіональному рівні;
- 2) утримання та розвиток інфраструктури на регіональному рівні;
- 3) вирішення питань містобудування на регіональному рівні;
- 4) охорона навколишнього природного середовища на регіональному рівні;
- 5) регулювання земельних, водних, гірничих, лісових відносин на регіональному рівні

Делеговані повноваження (визначаються секторальними законами*):

- 1) регіональний розвиток;
- 2) підтримка освіти (зокрема, професійної освіти);
- 3) підтримка охорони здоров'я (зокрема, охорони здоров'я третинного рівня, спеціалізовані заклади);
- 4) соціальний захист населення (зокрема, будинки-інтернати психоневрологічного профілю, утримання дитячих будинків, навчально-реабілітаційних центрів)
- 5) фізична культура та спорт на регіональному рівні;
- 6) культура та мистецтво на регіональному рівні;
- 7) молодіжна політика на регіональному рівні;
- 8) цивільний захист на регіональному рівні

Міністерство розвитку
громад та територій України

Система організації влади на обласному рівні

Організація виконавчої влади на обласному рівні

- 1) здійснення повноважень квазі виконавчих органів обласної ради (не здійснюватимуться у разі внесення змін до Конституції);
- 2) здійснення координаційних повноважень між ТО ЦОВВ на обласному рівні;
- 3) забезпечення виконання державних програм;
- 4) забезпечення законності на відповідній території (нагляд за законністю актів районної ради та актів, які видає підрозділ РДА, що виконує функції квазі виконавчого органу районної ради)

Територіальні органи ЦОВВ

Реалізація державної політики на відповідній території

24

області

Міністерство розвитку
громад та територій України

Нові райони є територіальною основою для організації виконавчої влади на місцях

129 районів

Райдержадміністрації (префектури)

- 1) здійснення повноважень квазі виконавчих органів районної ради (здійснюватимуться до внесення змін до Конституції);
- 2) здійснення координаційних повноважень між ТО ЦОВВ на районному рівні;
- 3) забезпечення законності на відповідній території (нагляд за законністю актів ОМС базового рівня)

Територіальні органи ЦОВВ

Реалізація державної політики на відповідній території

Міністерство розвитку
громад та територій України

ЗМІНИ ДО БЮДЖЕТНОГО КОДЕКСУ **з урахуванням нової системи** **адміністративно-територіального устрою та** **повноважень ОМС**

Пропонується у проекті змін до БКУ

- **Зі структури місцевих бюджетів виключено** такий суб'єкт як **«об'єднані територіальні громади»**. Бюджетами базового рівня є сільські, селищні, міські бюджети з однаковими доходами і видатками.
- **Розмежовано перелік доходів** бюджетів базового рівня та районних бюджетів
- **Доходи сільських, селищних, міських бюджетів** тотожні доходам існуючих бюджетів міст обласного значення та ОТГ
- **Видатки сільських, селищних, міських, районних та обласних бюджетів** розмежовано на власні і делеговані
- **Зміни до доходів і видатків обласних бюджетів не вносилися**
- **Районні бюджети виключено з системи горизонтального вирівнювання податкоспроможності**

Сучасний стан

1. Утримання районних рад
2. **Культура** (Клуби, будинки культури, Бібліотеки, Театри, Музеї і виставки, Місцеві програми)
3. **Фізична культура і спорт** (ДЮСШ, Проведення спортивної роботи, Підтримка і розвиток спортивної інфраструктури)
4. **Будівництво, ремонт та утримання доріг**
5. **Захист населення від надзвичайних ситуацій**
6. **Місцеві програми**
7. **Освіта** (Дошкільна, Загальна середня (крім шкіл-інтернатів), Позашкільна, Школи естетичного виховання, Метод. Забезпечення, ІРЦ, ВНЗ, Післядипломна)
8. **Охорона здоров'я** (Первинна, Вторинна медична допомоги (комунальні послуги та енергоносії, місцеві програми понад обсяг мед. гарантій), Програми і централізовані заходи (цукровий діабет, онкологія, СНІД, туберкульоз, реімбурсація тощо), Інші держ. програми)
9. **Соціальний захист** (Терцентри, Соц. захист дітей, Соц. служби для сім'ї, дітей та молоді, Оздоровлення дітей, Соц. захист ветеранів, Пільговий проїзд, послуги зв'язку)

Видатки районних бюджетів

Пропонується у проекті змін до БКУ

Делеговані:

- утримання районних рад
- будівництво, ремонт та утримання доріг (трансферти)
- захист населення від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру (трансферти)

Власні:

Місцеві програми та заходи у сфері:

- культури та мистецтва;
- фізкультури і спорту;
- місцевої пожежної охорони;
- соціального захисту;
- ЖКГ;
- молодіжної політики;
- транспорту і дорожнього господарства;
- управління комунальним майном;
- тощо

**Червоним (пункти 7,8,9)

Видатки, що закріплюються (передаються) з районного до бюджетів сільських, селищних, міських рад (громад)

Сучасний стан

1. Податок на прибуток комунальних підприємств* (100%)
2. Плата за ліцензії, що видається РДА (100%)
3. Орендна плата за комунальну власність* (100%)
4. Плата за розміщення тимчасово вільних коштів (100%)
5. Частина чистого прибутку комунальних підприємств* (100%)
6. Інші доходи
7. ПДФО (60%) **
8. Рентна плата за ліс (37%)
9. Рентна плата за нафту і газ (2%)
10. Орендна плата за водні об'єкти, які в користуванні РДА (100%)
11. Плата за адміністративні послуги (100%)
12. Адміністративні штрафи та штрафні санкції (100%)

Доходи районних бюджетів

Пропонується у проекті змін до БКУ

1. Податок на прибуток комунальних підприємств (100%)
2. Плата за ліцензії, що видається РДА (100%)
3. Орендна плата за комунальну власність (100%)
4. Плата за розміщення тимчасово вільних коштів (100%)
5. Частина чистого прибутку комунальних підприємств (100%)
6. Інші доходи

Примітка:

*комунальні підприємства, комунальна власність, що перебуває в управлінні районних рад на період до розмежування цього майна (передачі громадам)

**Червоним (пункти 7,8,9,10,11,12)

Доходи, що закріплюються (передаються) з районного до бюджетів сільських, селищних, міських рад (громад)